

คณะกรรมการการปกครอง วุฒิสภา
กับการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน
อำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ

.....

เรื่องเดิม

ด้วยราษฎร (ขอสงวนนาม) จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่ที่หมู่ที่ ๑๕ ตำบลสัมปอ อำเภอรามัน จังหวัดศรีสะเกษ มีหนังสือร้องเรียนถึงประธานคณะกรรมการการปกครอง วุฒิสภา ขอให้แก้ไขความเดือดร้อนของประชาชนกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลสัมปอ อำเภอรามัน จังหวัดศรีสะเกษ ได้ติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่างข้างทางสาธารณะจำนวน ๑๒ ต้น เป็นเหตุให้ราษฎรเดือดร้อนเนื่องจากข้าวไม่ออกรวงและการปลูกพืชหมุนเวียนเสียหาย

จากนั้น คณะกรรมการการปกครอง วุฒิสภา ได้เชิญผู้แทนกรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มาร่วมประชุมกับคณะอนุกรรมการกลั่นกรองเรื่องร้องเรียนก่อนที่จะนำเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการการปกครอง วุฒิสภา ซึ่งผู้แทนกรมการข้าวได้ชี้แจงทางวิชาการเรื่อง ผลของแสงไฟฟ้าข้างทางต่อการออกดอกของข้าว ดังนี้

ข้อมูลทั่วไป

ข้าวเป็นพืชตระกูลหญ้า (Gramineae) ซึ่งความยาวของช่วงแสงต่อวันมีผลต่อการออกดอก ของพืชตระกูลนี้ และข้าวเป็นพืชวันสั้น (Short-day plant) หมายถึงข้าวจะออกดอกเมื่อได้รับช่วงแสงน้อยกว่าช่วงแสงวิกฤติ (ช่วงแสงวิกฤติของข้าวอยู่ระหว่าง ๑๒-๑๔ ชั่วโมงต่อวัน) ลักษณะเช่นนี้จึงเรียกได้ว่า ความไวต่อช่วงแสง (Photoperiod sensitivity) ซึ่งสามารถจำแนกประเภทข้าวที่ปลูกโดยทั่วไปตามความไวต่อช่วงแสงได้ ๒ ประเภท คือ

๑. ข้าวไม่ไวต่อช่วงแสง เป็นข้าวที่มีอายุนับจากวันปลูกถึงวันเก็บเกี่ยวค่อนข้างคงที่ไม่ว่าจะปลูกในฤดูใด หรือ เวลาใด เพราะความยาวของช่วงแสงต่อวันไม่มีผลต่อการออกดอกหรือออกรวงของข้าวประเภทนี้ จึงปลูกได้ตลอดปี หรือปลูกนอกฤดูได้ บางครั้งจึงเรียกข้าวประเภทนี้ว่า ข้าวนาปรัง ได้แก่ พันธุ์ที่ได้รับการรับรองพันธุ์จากราชการส่วนใหญ่ เช่น กข๗ กข๑๐ กข๓๑ กข๔๑ ปทุมธานี ๑ ชัยนาท ๑ พิษณุโลก ๒ สุพรรณบุรี ๑ เป็นต้น

๒. ข้าวไวต่อช่วงแสง เป็นข้าวที่มีวันออกดอกและวันเก็บเกี่ยวตามปฏิทิน หรือจะออกดอกได้ ในเวลาเฉพาะเมื่อช่วงเวลากลางวันสั้นกว่า ๑๒ ชั่วโมง เพราะการออกดอกของข้าวประเภทนี้ถูกควบคุมด้วยความยาวของช่วงแสงต่อวัน ทำให้ปลูกและให้ผลผลิตดีในสภาพธรรมชาติได้เพียงปีละหนึ่งครั้ง มีรายงานว่าข้าวไวต่อช่วงแสงโดยทั่วไปต้องการช่วงแสงประมาณ ๑๑ ชั่วโมง ๓๐ นาทีต่อวัน เป็นระยะเวลา ๑๕ วันติดต่อกันจึงจะออกดอก หากไม่ได้รับช่วงแสงที่พอเหมาะครบจำนวนวันตามที่ต้องการแล้ว ข้าวจะมีการเจริญเติบโตทางลำต้นต่อไปอีก โดยพบว่าข้าวไวต่อช่วงแสงในประเทศไทยมักจะออกดอกในเดือนที่มีความยาวของกลางวันประมาณ ๑๑ ชั่วโมง ๔๐ นาที หรือสั้นกว่านี้

ดังนั้นข้าวที่ออกดอกได้ในเดือนที่มีความยาวของกลางวัน ๑๑ ชั่วโมง ๔๐-๕๐ นาที จึงได้ชื่อว่าเป็นข้าวที่มีความไวต่อช่วงแสงน้อย (less sensitive to photoperiod) และพันธุ์ที่ออกดอกเฉพาะในเดือนที่มีความยาวของกลางวันประมาณ ๑๑ ชั่วโมง ๑๐-๒๐ นาทีก็ได้ชื่อว่าเป็นพันธุ์ที่มีความไวต่อช่วงแสงมาก (strongly sensitive to photoperiod) พันธุ์ข้าวประเภทนี้จึงปลูกและให้ผลผลิตได้ปีละหนึ่งครั้ง หรือปลูกได้เฉพาะในฤดูนาปี บางครั้งจึงเรียกว่า ข้าวนาปี พันธุ์ข้าวในประเทศไทยที่เป็นพันธุ์พื้นเมืองรวมทั้งข้าวพันธุ์พื้นเมืองที่ได้รับการปรับปรุงพันธุ์แล้วส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ที่มีความไวต่อช่วงแสง เช่น พันธุ์ข้าวดอกมะลิ ๑๐๕ พันธุ์เหลืองประทิว ๑๒๓ พันธุ์ขาวตาแห้ง ๑๗ เป็นต้น

สถาบันวิจัยข้าวนานาชาติ (IRRI, ๑๙๘๕) ได้จำแนกข้าวตามความไวต่อช่วงแสงเป็น ๓ กลุ่ม คือ

๑) Photoperiod insensitive คือข้าวที่มีระยะการเจริญเติบโตทางลำต้น (Basic Vegetative Phase-BVP) ที่แตกต่างกันไปตามพันธุ์ และมีระยะการตอบสนองต่อช่วงแสงและกระตุ้นให้เกิดการออกดอกได้ (Photoperiod Sensitive Phase – PSP) ที่สั้นมาก

๒) Weakly photoperiod sensitive คือข้าวที่มีระยะการเจริญเติบโตทางลำต้น (Basic Vegetative Phase – BVP) ยาวขึ้นเมื่อได้รับแสงมากกว่า ๑๒ ชั่วโมงต่อวัน และมีระยะการตอบสนองต่อช่วงแสงและกระตุ้นให้เกิดการออกดอกได้ (Photoperiod Sensitive Phase – PSP) มากกว่า ๓๐ วัน และสามารถปรากฏการกำเนิดดอกได้ภายใต้ช่วงแสงยาว

๓) Strongly photoperiod sensitive คือ ข้าวที่มีการเจริญเติบโตทางลำต้นไปเรื่อยๆ และจะไม่มี การกำเนิดดอก เมื่อได้รับช่วงแสงที่ยาวนานกว่าช่วงแสงวิกฤติ

กรณีศึกษา

๑. พันธุ์ข้าวที่ปลูก ในจังหวัดศรีสะเกษ เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ ๑๐๕ ซึ่งเป็นข้าวไวต่อช่วงแสงกลุ่มที่ ๓ คือ strongly photoperiod sensitive ซึ่งต้องการช่วงแสงสั้น ในการทำให้ดอกออก ช่วงแสงที่ข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ ๑๐๕ ต้องการในการออกดอก คือต่ำกว่า ๑๑ ชั่วโมง ๓๐ นาทีต่อวัน (เนื่องจากพืชวันสั้นต้องการช่วงมืดที่ยาวติดต่อกันสำหรับการชักนำการออกดอก) หากช่วงแสงยาวกว่า ๑๑ ชั่วโมง ๓๐ นาทีต่อวัน จะมีผลให้การกำเนิดช่อดอกและการออกดอกของข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕ ช้าออกไป โดยมีผลงานวิจัยอ้างอิงได้ เช่น อุดมลักษณ์ (๒๕๔๓) พบว่าเริ่มพบการเปลี่ยนแปลงของจุดกำเนิดช่อดอกของข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕ หลังจากควบคุมช่วงแสง ๘ ชั่วโมงต่อวันเป็นเวลา ๙ วัน และวาสนา (๒๕๒๓) รายงานว่า ข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ ๑๐๕ ต้องการช่วงแสงที่น้อยกว่า ๑๑ ชั่วโมง ๕๐ นาทีต่อวัน ติดต่อกันเป็นเวลา ๑๕ วัน จึงจะสามารถสร้างรวงได้

๒. แสงสว่างจากไฟข้างทาง มี ๒ ประเภท คือ แสงนีออน และฮาโลแลมป์ ซึ่งมีความสว่าง และความเข้มของแสงแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามความเข้มของแสงของไฟส่องสว่างทั้งสองประเภท ไม่มีผลต่อการออกดอก แต่ความยาวของช่วงแสงต่อวันมีผลต่อการออกดอกของข้าว ดังนั้นการเปิดไฟส่องสว่างติดต่อกันเป็นเวลานาน ทำให้มีแสงสว่างเกินกว่า ๑๑ ชั่วโมง ๓๐ นาทีต่อวัน จึงมีผลทำให้ข้าวออกดอกช้าออกไปหรือไม่ออกดอกเลย

แนวทางการแก้ปัญหา

๑. ลดจำนวนหลอดไฟริมทางหรือเปิด-ปิดไฟสลัปลับเสาเพื่อให้ความสว่างของแสงไปถึงแปลงข้าวน้อยลง
๒. เลี่ยงแปลงปลูกไปให้ไกลแสง หรือ คลุมหลอดไฟหรือปรับมุมหลอดไฟให้ส่องสว่างไปไม่ไกลเกินไป
๓. หากยังมีความต้องการปลูกข้าวอยู่ ควรเปลี่ยนไปปลูกพันธุ์ข้าวไม่ไวต่อช่วงแสง

ผลการดำเนินการของคณะกรรมการฯ

นายกฤษฎ อาทิตย์แก้ว รองประธานคณะกรรมการการปกครอง วุฒิสภา คนที่หนึ่งในฐานะประธานคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องร้องเรียนก่อนที่จะนำเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการการปกครอง วุฒิสภา นำคณะกรรมการฯ นักวิชาการพร้อมทั้งเจ้าหน้าที่เดินทางไปติดตามและตรวจสอบเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับกรณีขอให้แก้ไขความเดือดร้อนของประชาชน ณ พื้นที่ตำบลสัมปอ อำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ ระหว่างวันที่ ๑๙ - ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔ โดยได้ร่วมประชุมกับผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ พร้อมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้แทนจากสำนักวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว รวมทั้งตรวจสอบพื้นที่ที่ร้องเรียน สรุปผลการประชุมได้ดังนี้

๑. ผู้แทนจากสำนักวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว ให้ข้อมูลว่าผลของแสงไฟฟ้าข้างทาง มีผลต่อการออกดอกของข้าวจริง โดยข้าวจะออกดอกเมื่อได้รับความยาวของช่วงแสงต่อวันน้อยกว่าช่วงแสงวิกฤติ (ช่วงแสงวิกฤติของข้าวอยู่ระหว่าง ๑๒ ชั่วโมงต่อวัน) ดังนั้น การเปิดไฟส่องสว่างติดต่อกันเป็นเวลานานทำให้มีแสงสว่างติดต่อกันเกินกว่า ๑๒ ชั่วโมงต่อวัน จึงมีผลทำให้ข้าวออกดอกช้าออกไปหรือไม่ออกดอกเลย

๒. แนวทางการแก้ไขปัญหาร้องเรียนดังกล่าวคือ เปิดปิดไฟข้างทางบางดวงสลัปลับในบางช่วงระยะเวลา หรือสนับสนุนให้ชาวนาปลูกข้าวไม่ไวต่อช่วงแสง ซึ่งมีการปรับปรุงสายพันธุ์ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ เป็น กข ๓๓ ซึ่งไม่ไวต่อช่วงแสง หรือทำที่ครอบแสงไฟเพื่อปรับมุมของแสงจำกัดพื้นที่ของแสงไม่ให้มีผลกระทบต่อข้าวข้างทาง ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหาดังกล่าวถือเป็นกรณีศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาทั้งระบบต่อไป โดยต้องคำนึงถึงความจำเป็น ความสำคัญ และความปลอดภัยที่ต้องมีไฟฟ้าส่องสว่างข้างทางประกอบด้วย

ที่ประชุมคณะกรรมการฯ มีมติเห็นชอบให้ผู้แทนแขวงทางศรีสะเกษในฐานะผู้ได้รับการถ่ายโอนไฟฟ้าดังกล่าวจากองค์การบริหารส่วนตำบลสัมปอ รับที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหให้กับผู้ร้องเรียน โดยจะทำที่ครอบแสงไฟเพื่อปรับมุมของแสงจำกัดพื้นที่ของแสงไม่ให้มีผลกระทบต่อข้าวข้างทาง และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษกำกับดูแลติดตามเรื่องนี้อย่างใกล้ชิดและเมื่อผลเป็นประการใดให้แจ้งคณะกรรมการฯ ทราบโดยด่วนด้วย

.....

เรียบเรียงโดย นายปัญญา ไข่มุกข์ ผู้อำนวยการกลุ่มงานคณะกรรมการการปกครอง